

CLEMENS WISSE

De Vlierhoeve

GROTE LETTER BIBLIOTHEEK
DEVENTER

1

I

Joop de Vlier, beter bekend als Joop van Geerte, was zich nog nauwelijks bewust van zijn status als zoon van een der rijkste boeren uit de streek.

Rietje Zolingen was zijn vriendinnetje en bij het knikkeren trachtte hij haar bij het spel te betrekken. Dat was eigenlijk tegen de regels, want knikkeren was een mannenaangelegenheid, waarbij meiden alleen maar mochten toekijken. Een katje als zij was, liet zij zich echter niet wegsturen door Chris Nolte met z'n grote mond, zeker niet als ze zich verzekerd wist van de steun die Joop de Vlier haar door dik en dun wilde geven.

'Ga jij je haakwerk eerst maar afmaken,' pestte Chris haar bij de knikkerput weg. Een schop tegen zijn zwart bekousde schenen was daarop de reactie van Joop. 'Meidengek,' schold Chris hem uit, maar toen had je de poppen pas echt aan 't dansen. Rollend en vechtend streden zij om hun gelijk tot meester De Geer er streng een einde aan maakte.

Als Joop dan ontevreden zijn gezicht schoon-

veegde en woedend zijn gezwollen lip betastte, was een bewonderende blik van Rietje Zolingen voldoende zijn haat in liefde te doen veranderen. Ja, met zijn tien jaren was hij verliefd. Hij hield van Rietje, dat voelde hij in al zijn sterke botten. Als hij elf werd, zou hij haar zeker 'verzoeken', wat zoveel betekende als haar op zijn verjaardag uitnodigen. Toen hij er echter met zijn moeder over sprak, kreeg hij de wind van voren. Ten eerste was een Zolingen geen partij, zeker niet in een gezelschap van gezeten boerenzoons, maar bovendien was het toch nooit vertoond dat je een meisje verzocht.

Teleurgesteld zocht Joop het gezelschap van Joost, de knecht op de kapitale boerderij van zijn vader. Joost wist niet goed raad met het verhaal van zijn jonge vriend. Aan den lijve had hij al te vaak de onredelijkheid van het standverschil tussen boeren en knechten ondervonden. Hij beseftte echter dat hij zijn grieven op dit punt niet kon uitspelen op deze kleine jongen, die hij graag mocht.

Bovendien had de ervaring hem geleerd dat kinderen hun standpunt ten aanzien van rijk en arm allengs wijzigden naarmate ze ouder werden. 'Een boer en een zog hebben nooit genag' luidde een gezegde in de streek. 'Zo'n

meid voelt zich toch doodongelukkig tussen al die jongens en ze wordt alleen maar gepest,' was zijn neutrale reactie. 'Als ze haar pesten dan sla ik ze op hun kop,' verweerde Joop zich strijdlustig, maar hij voelde wel dat hij tegen zoveel logica van zowel zijn moeder als zijn grote vriend Joost niet opgewassen was.

In zijn hart was hij blij dat hij Rietje nog niet officieel had verzocht. Het verweer van Joost vond hij overigens beter verteerbaar dan dat van zijn moeder. Waarom zou Rietje geen partij zijn? Joost was ook een knecht, maar toch een goede vriend. Waarom zou Rietje dan geen vriendinnetje kunnen zijn? Hij vond haar toch lief! Nou ja, die grotemensenwereld zat toch gek in elkaar. Hij begreep er in ieder geval niet veel van.

Of je als kind het verschil tussen arm en rijk, knecht of boer nou begreep of niet, het was er wel.

Joop behoorde in ieder geval tot de tweede categorie. Als zoon van Geert van Joop de Vlier behoorde hij zelfs tot een van de meest gefortuneerde boerenfamilies in de streek, waarin de families Nolte en Baas even talrijk vertegenwoordigd waren.

Verwarrend was wel diezelfde namen. Joop

de Vlier was als naamsaanduiding dan ook niet voldoende. Er waren er meer. Joop van Geerte was beter, dan wist je tenminste wie er bedoeld werd. Oudere mensen gingen soms nog verder. ‘Oh jij bent er een van Geert van Jape,’ zeiden ze dan, zodat hij Joop van Geert van Jape werd.

Bij de boeren Nolte en Baas was het al niet veel anders. Daggelders en knechten waren er ook genoeg en daarbij waren er velen die ook al voorgeslachten op het dorp hadden. Zij werden echter alleen bij de achternaam of – als er te veel gelijke namen waren – bij de bijnaam genoemd.

Toch kwam het voor, dat ook gezeten boeren een bijnaam hadden. Dat was bijvoorbeeld het geval met de familie Buis. Niemand gebruikte die naam ooit, want iedereen sprak over ‘de zwerver’. ‘Toon de Zwerver’ was de vader en alle kinderen hadden vervolgens dezelfde bijnaam gekregen.

De boerderij waarop Toon met z’n gezin woonde, heette namelijk Zwerversloon en die naam had zijn grootvader zaliger verzonnen.

Een zwerver had ooit zonder toestemming in het hooi geslapen, maar dat was de redding voor de familie Buis geweest. Er was hooibroei

ontstaan en dat was door de zwerver tijdig ontdekt.

De zwerver kreeg zijn beloning en enkele weken na de – in de kiem gesmoorde – brand hing er aan de gevel van de tot dan naamloze boerderij een bord met het opschrift ‘Zwerver-sloon’.

Een nazaat van die naamgever zat bij Joop in de klas en had dezelfde naam als zijn vader en overgrootvader. Ook hij was voor zijn klasgenoten Toon de Zwerver en voor de wat ouderen soms Jonge Toon de Zwerver.

Vele onder grote bomen verscholen boerderijen hadden namen. Soms heel gewone, maar vaak ook met een diepere betekenis, zoals ‘Te Deum Laudamus’ of ‘De Voorzienigheid’.

Het was een hechte gemeenschap dat kleine dorp achter de dijk van de Zieneplass. Overwegend braaf katholiek. Nou ja, in ieder geval kerks, want ‘braaf’ was een betrekkelijk begrip.

Blauwe ogen en gekneusde ribben waren veel voorkomende verwondingen op de kermissen, die de boeren uit de streek hun jaarlijkse portie vertier moesten bezorgen. Natuurlijk waren drank en meiden de oorzaak. Maar ook de status van de dorpelingen speelde een rol van betekenis in de schermutselingen die

onverbreeklijk verbonden waren met de festiviteiten in de gemeenschap.

Boerenzoons trouwden met boerendochters, want het bezit diende eerder te groeien dan dat het werd verbrokkeld. Met de dochter van een knecht kon je lekker vrijen, maar trouwen niet.

Al jong moest het standsverschil duidelijk worden gemaakt en dus was Rietje Zolingen geen partij om verzocht te worden op Joops verjaardag.

II

Het was warm voor de tijd van het jaar. Begin zomer, 'n beetje vochtig en boven de vijftwintig graden. Loom lagen de koeien te herkauwen in de schaduw van een groepje bomen als uitloper van het uitgebreide erf van de stigtige Vlierhoeve, genoemd naar het eeuwenoude geslacht De Vlier van welgestelde en vrome boeren.

Over het hele dorp hing overigens een gezapige rust op deze zondagmiddag net voor melktijd.

Na de kerk, de zondagsborrel en het vet-

te middagmaal deden de boeren gewoontegetroouw hun middagdutje, dat 's zondags wat langer mocht duren dan op de dagen in de week.

Naast het klompenhok met spierwit gekalkte klompen zat Joop doelloos op de eveneens wit gelakte bank. Joost Zegge, knecht op de Vlierhoeve en goede vriend van Joop, was juist aangekomen om de koeien op te halen en andere voorbereidingen te treffen voor het melken.

‘Kom er even bij zitten Joost,’ probeerde Joop de verveling van de saaie, lome dag wat te doorbreken.

‘Je hebt raspaarden en werkpaarden,’ bromde de knecht slaperig, ‘maar voor jou heb ik nog wel een minuutje tijd,’ voegde hij er goedig aan toe en plofte naast Joop op de bank. ‘Wat zit jij hier te dromen in je eentje; heb je ook last van het lome weer?’

Joop knikte. ‘Ik vind jou een raspaard, dat hard kan werken,’ probeerde hij om Joost aan het praten te krijgen. Het deed de knecht goed deze waardering uit de mond van zijn kameradje te horen. Als kleuter had hij hem al laten paardrijden op zijn rug en hij hield oprecht van dit ventje met zijn open en eerlijke snuitje. Hij had echter geen zin en tijd voor een babbelje en zei: ‘Houd jij het deze week maar op

de hobbelpaarden van de kermis, dan zul je je loomheid gauw vergeten.'

Joop veerde op; ja, dat was waar ook. Kermis deze week. Al maandenlang had hij elke cent die hij kreeg opzij gelegd om tijdens de kermis de bloemetjes danig buiten te kunnen zetten.

'Ga jij ook kermis vieren, Joost?' vroeg hij naar de bekende weg, want natuurlijk deed iedereen mee, tenzij hij stokoud was.

'Je denkt toch niet dat ik al een gebrekkige opa ben, of wel?'

Joop haastte zich het tegendeel te bewijzen door op te geven over de kracht en moed van zijn grote vriend. 'Als ik zo sterk als jij ben Joost, knal ik de kop van Jut tot bovenaan.'

Joost hield het daar maar op en ging de koeien ophalen. Joop ging maar eens binnen kijken of er misschien nog een stukje boterkoek kon worden bemachtigd.

Als er thee gedronken werd, mocht hij nog wel eens kiezen tussen een schep suiker en een stukje boterkoek. Hoe rijk de boer ook was, de kinderen moest men iedere indruk van overdaad onthouden. Steevast koos Joop voor boterkoek en als moeder een heel goede bui had, bedelde hij er met succes nog wel eens een half lepeltje suiker bij.

‘Toe maar, jij gaat je ome Han achterna; ook een en al weelde en overdaad.’ Joop gniffelde dan maar wat om de kritiek van z’n moeder op haar broer. Hij mocht ome Han wel. Misschien kreeg hij met de kermis wel weer twee dubbeltjes van hem. Met het kwartje van z’n vader kwam hij – samen met de gespaarde centen, stuivers en dubbeltjes – dan precies op een gulden. Een kapitaal waarvan hij best wat kon missen voor Rietje, maar of zijn gulheid inderdaad tot de helft reikte, begon hij toch enigszins te betwijfelen.

Alsof zijn twee jaar jongere zusje Ginnie zijn gedachten kon raden, vroeg zij: ‘Zou ome Han vóór de kermis nog langskomen?’ Uiteraard was deze vraag niet in de eerste plaats bedoeld uit belangstelling voor ome Han, maar meer voor zijn gulheid.

‘Hij verwent jullie te veel,’ mopperde Jans de Vlier, die wel doorhad dat haar kroost niet zoveel moeite had als zij met de ‘weelde en overdaad’ van haar jongste broer, die met z’n zesentwintig jaar nog steeds geen zin had in trouwen. ‘Beter tien in het gras, dan één in het nest’ of soortgelijke opmerkingen had hij bij te opdringerige vragen. Zijn zuster Jans had een kleur gekregen en hem tot fatsoen